

Japo Jussila ja Jukka Kananen

Puijon valloitusretki

PUIJON VALLOITUSRETKE

Japo Jussila¹ ja Jukka Kananen²

¹Soveltavan tetrapiloktomian laitos, UEF

²Takautuvan logistiikan laitos, UEF

*The Association of Expanded Facts of Universal & Calculated
Knowledge (Ass. eFUCK)*

Kuopio, 2019

Julkaisija:

The Association of Expanded Facts of Universal & Calculated
Knowledge (Ass. eFUCK)

Kuopio, 2019

Sarja:

Communications in Expanded Facts of Universal & Calculated
Knowledge (eFUCK), vol. III.

Toimittajat:

Japo Jussila ja Jarmo Saarti

© 2019 Jussila, Japo; Kananen, Jukka

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1807-0

Sisällys

1	Tausta	6
2	Ylioppilaan tarina	8
3	Maaningan tasankolerpoista	11
3.1	Tasankolerpojen alkutaival.....	11
3.2	Tasankolerpojen viimeaikaiset vaiheet.....	13
3.3	Tasankolerpakulttuurin piirteistä.....	15
4	Puijon valloitusretki.....	18
4.1	Valloitusretken taustoja.....	18
4.2	Valloitusretkua ja sen varusteet.....	20
4.3	Sää Puijolla ja Savossa.....	26
4.4	Näkymät Puijolta ja Puijolle.....	29
4.5	Osa valloitusretkueesta harhautuu.....	30
4.6	Valloitusretki kohti Puijon lakea.....	32
4.6.1	Ensimmäinen etappi.....	32
4.6.2	Toinen etappi	42
4.6.3	Kolmas etappi	44
4.6.4	Neljäs etappi	54
4.6.5	Puijon laki	65
4.6.6	Hetken levähdys Puijon laella ja paluu tasamaalle	70
5	Ylioppilaan myöhemmät vaiheet	74
5.1	Ylioppilas jää Puijolle	75
5.2	Ylioppilas Maaningan tasankolerpojen yhteisössä.....	76
5.3	Ylioppilas Ruotsin suurten järvien alueella.....	78
	Lopuksi.....	80

Esipuhe

Puijon valloittaminen ei ole pakollista, se on ainoastaan tarpeen. Puijolle ei kavuta turhaan, se ei ole välttämätön paha, vaan notkean savolaisen sitkeyden aikaansaannos. Puijon rinteet ovat tärkeitä, ei suinkaan Puijon kovertaminen ontoksi tahi muut matkailun näkökulmasta omituisen tärkeät hankkeet.

Puijo Puijona ja sitten kalakukko päälle. Kalakukko onkin ollut merkittävä Puijon innoittaja, ja on ahkeroitu näkemysten parissa joiden mukaan Puijo on saanut muotonsa kalakukosta. Mielenkiintoinen näkemys, jolla on puolensa.

Halusimme kuitenkin unohtaa Puijon menneisyyden tieteilisen pohdinnan ja keskittyä kertomaan rohkeasta kapuamisesta Puijon rinteille viimeaikaisten siihen viittaavien kirjoitusten ja valokuvien löydyttyä ullakolta. Tai jostain. Tämä on tosiasioihin ja ensikäden tietoihin perustuva yhteenveto Puijon valloituksesta, niin kuin Puijo tuleekin valloittaa: rauhallisesti edeten, havaintoja tehden ja valloitusretkueen yhteiseen tukeen nojaten.

Kiitokset kulttuuriosuuskunta Sataman Tarmolle, Puijon valloituksesta haaveilleille, sen toteuttaneille ja niille, jotka harhautuivat matkallaan ja elämässään taipaleellaan kohti henkistä ja ruumiillista Puijoa. Ehken aiheesta ja aiheetta.

Kuopiossa, neliulotteisessa avaruudessa, aikajatkumon kärjessä 6.12.2019

Japo Jussila Jukka Kananen

Puijon valloitusretki

Japo Jussila¹ ja Jukka Kananen²

²Soveltavan tetrapiloktomian laitos, UEF ¹; Takautuvan logistiikan laitos, UEF

Valloitusretkellä mukana: Nuori ylioppilas Räisänen (nimestä ei ole täyttä varmuutta, tämä on vain rohkea olettaus, ylioppilas kuitenkin); kansatieteilijä, geologi ja poliittisen näivertämisen erityisasiantuntija Noordeen; kasvibiologi, keksijä ja paikallisopas Åkerbär; dokumentaristi, mustavalkokuvaaja Viherlaakso sekä kaksi tasankolerpaa, Tsikkeni ja Kussila

1 Tausta

Puijo on kautta historian, ja oikeastaan jo ennen tunnustettua historian alkua, jo ennenaikaisella ajalla, kiehtonut savolaismieltä ja savolaista maisemaa mieluusti samoavaa vierastakin. Savolaisen maiseman samoamisella on erityistä merkitystä mielen tyhjentäjänä ja ainaisen vänkäämisen helpottajana, sillä keskustelut savolaisten kanssa ovat luonteeltaan lähes suoraviivaisia ja asioiden vatvominen ei välttämättä päädy yhteenkään helposti tulkittavaan lopputulokseen vaan jättää tiukankin pohdinnan jälkeen useita eri vaihtoehtoja tulkittaviksi. Terapeuttinen vaikutus savolaisessa mielen maisemassa yhdistettynä luonnonkauniiseen seutuun, kuten Puijon rinteisiin, on omiaan rauhoittamaan, toki joskus myös sekoittamaan, rauhatonta henkilöä. Puijon rinteillä vaeltelun on monesti havaittu mykistävän puheliaan ja se on myös saanut rauhallisenakin tunnetun hen-

kilön haukkomaan henkeään kiihtyneenä kalakukon ja savolaisen jorinan ansiosta. Puijon rinteillä samoilu ja siten myös Puijon laen valloitus on tiedetty monimutkaiseksi ja monipolviseksi haasteeksi vuoristoon tottuneiden ja savolaiseen joriinaan sukeltaneidenkin keskuudessa. Puijon väheksyminen ruumiillisena ja henkisenä haasteena on lähes aina johtanut erilaisiin hankaluuksiin ja jopa kokonaisten myönteisiksi todettujen puuhien kariutumiseen. Puijolle on moni jäänyt, joskin osa on kyllä löytänyt tiensä takaisin savolaisen sivistyksen pariin ja onnistunut myöhemmin rakentamaan tasapainoiseksi väitetyin perhe-elämän sen eri vivahteineen. Yhtenä esimerkkinä tästä kehityksen osa-alueesta on Niiralan ylängölle hiljalleen kehitynyt asumusto ja omanlaisensa kulttuuri, jossa on havaittu vankkoja paikallisen kulttuurin alkuperäisyyteen liittyviä piirteitä. Ulkopuolisen on jossain määrin ollut hankala asettua Niiralan ylängön yhteisöön ja muuttoliikkeen vaikutusta on kommentoitu vivahteikkaasti jopa 50 vuoden aikajaksolla. Puijo on siten merkittävä maamerkkinä ja savolaisen kulttuurin kehtona, jonka vaikutus on valunut Puijon rinteiltä sitä ympäröivälle seudulle.

Tämän seikkailun ja sen dokumentoinnin sekä Puijon valloituksen myöhemmän ja todelliseksi havaitun viitekehyksen selvittelyä on motivoinut myös Puijon arvo savolaisena luontokohteena ja Puijon luonnon suojelun merkitys. Jokainen, joka suhtautuu kevyellä otteella Puijon merkitykseen ja pitää sitä sopivana kohteena erilaisten ohimenevien viihdearvojen mukaiseen muokkaukseen, on ymmärtänyt savolaisesta mielentilasta jotain merkittävästi väärin. Vaikka asia ei ehkä olisi isossa kuvassa merkitsevä, niin on korostettava, että ilman Puijoa ei tätäkään seikkailua olisi koskaan tehty. Puijo ei kaipaa ontoksi kovertamista, ikimetsän kaatamista tai maiseman aukaisua, vaan kunnioittavaa suhtautumista luonnon omaan logiikkaan ja kiertokulkuun. Savolaisuus pysyy pystyssä ja kaatuu Puijon

mukana, vaikka muutoin näyttäisikin seisovan kalakukon varassa ja Kallameren äärellä. Savolaisuus on kokonaisuus, jota ei voi unohtaa uuninpankolle tai tunkea ja tukahduttaa Rypysuon märkään maaperään. Puijolta valuvat vedet voivat olla Rypysuon kostean maaperän salaisuus ja lähde, mutta tuo kosteus ei suinkaan laimenna puijolaista savolaisuutta vaan saa sen kukoistamaan Rypysuon kaltaisissa savolaistajamissa. Pääpinnalla ja Rypysuo rauhaan, niin kuin Puijokin. Myönnettäkoon myös, että samoilu Puijon rinteillä ja sen laen tavoittelu on suotavaa, joskaan ei aina mahdollista.

Ylioppilas (jäänyt tuntemattomaksi sekä aikalaisille että myöhemmälle historian tutkimukselle, joten käytämme hänestä nimeä ylioppilas tässä tutkielmassa), kolmen hengen valloitusretkue ja kaksi runsailla ruokavaroilla lastattua tasankolerpaa lähtivät kohti Puijoa eräänä loppukesän päivänä. Tavoitteena oli valloittaa tarunhohtoinen päämäärä, yläkärki, Puijon laki. Koko retkikunta hävisi jäljettömiin ravintolaillan jälkeen, tosin myöhemmin on löydetty muutamia epämääräisiä todisteita, jotka hieman valaisevat ylioppilaan rohkean retkueen vaiheita ja ehkä jopa myöhempää kohtaloa. Lukuisat etsintäpartiot ja tutkijat ovat yrittäneet selvittää ja osin myös selvittäneet ylioppilaan tutkimusretkikunnan vaiheita.

2 Ylioppilaan tarina

Ylioppilaan tarina ennen Puijon valloitusta on lyhyt ja vähäväihäinen. Ylioppilas syntyi saunan eteiseen ja oli jo syntymästään hiljainen, jota ihmeteltiin erityisesti siksi, että edes ylioppilaan syntymään ei liittynyt perinteistä tulokarjaisua, ei pienintäkään protestia äidin kohdun turvan vaihtamisesta kylmään maailmaan. Saunan eteisessä oli lämmintä, sillä ylioppilas syntyi joko lämpimään vuodenaikaan tai sauna oli sattumoisin lämmin. Synnytyksessä auttanut lapsenpäästäjä tosin oli pohtinut

sitä, että pimeään syntynyt (kynttilä kaatui synnyttävän äidin ja lapsenpäästäjän painiessa juuri ennen varsinaista syntymää) lapsi tunsu itsensä kotoisaksi. Saunan eteisen lämpötilasta ei ole tarkkaa tietoa, mutta se ei liene ollut lämmin tila, ellei sitten jo aiemmin esitetyn perusteella se sittenkin olisi ollut edes hieman lämmin.

Ylioppilas vietti aikansa hyötyleikeissä pienestä pitäen ja osallistui siten aktiivisesti perheensä toimeentulon keräämiseen. Kaupunkiympäristössä oli runsaasti mahdollisuuksia erilaiseen puuhaan, joista osasta oli jopa varsinaista hyötyä. Ylioppilas kuivatti pihapiirin lätäköitä, tarkkaili linnustoa tarkkoja muistiinpanoja tehden, puuttui pihapiirin talojen remontoinnin suunnitteluun ja ryhtyi osapäiväiseksi isännöitsijäksi. Saavutettuaan viiden vuoden iän ylioppilas ryhtyi hyödyntämään paikallisia luonnonvaroja keräämällä polunvarsilta mansikoita ja välittämällä kuivattuja kärpässieniä seudun huono-osaisille kulkijoille ja eteläsuomalaisille taiteilijoille. Täytettyään yhdeksän vuotta ylioppilas kyllästyi hämärätouhuihin ja hakeutui kiertokouluun. Tiedossa on, että ylioppilas oli pihapiirinsä ensimmäinen lukutaitoinen kuivattujen kärpässienten välittämiseen erikoistunut mieshenkilö, mikä pantiin merkille myös silloisessa kouluhallinnossa, jossa oltiin kokouspöytäkirjojen mukaan huolestuneita siitä, että “...maalaisten kakarat menettää mielenkiintonsa hallusitiivisten aineiden välittämiseen lukutaidon lisääntyessä, millä on oleva suurta vaikutusta suomalaiseseen kuva- ja tekstitaiteeseen”. Opetushallinnossa päätettiin kääntyä silloisen opetusministerin, SGL Granlansoniumin puoleen, jonka asiasta kysyttäessä on todettu sanoneen, että “...leikataan ne perkeleiden koulurahat, niin eiköhän ala työnteke kiinnostamaan”.

Ylioppilas oli jo tässä vaiheessa saanut sen verran sivistyksen kulmasta kiinni, että pystyi omaehtoiseenkin opiskeluun ja kartutti tietojansa esimerkiksi tähtitaivasta tuijottelemalla.

Puijon valloitus on ollut savolaisen mielen päällä pitempään kuin Maaningalla on satanut vettä tai pielavetistä on sovellettu käytännön ongelmien ratkaisemiseen. Puijolle kapuamisen haastetta on pidetty merkillisen suurena, jonka vuoksi Puijon valloitusretki ei todennäköisesti olisi onnistunut ilman ylioppilasta ja hänen oppineita ystäviään. Ylioppilaan kekseliäisyys maaninkalaisten tasankolterpojen houkuttelemiseksi Puijon valloitusretkelle hakee vertaistaan. Aikalaisemme pääsevät viimein todistamaan valloitusretken vaiheet asiakirjoihin ja valokuviiin perustavassa kirjassa. Puijolle ja takaisin ei ole enää tyhjä fraasi: se matka on tehty ja voidaan tehdä uudestaankin.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi